
KURSBESKRIVELSE

BY- OG FELLESROM

Landskapsdrevet stedsutvikling, Horst/Folde

GK5 LANDSKAP 2025

INTRODUKSJON

restaurering av natursystemer som byutviklingsstrategi

Velkommen til kurset: Restaurering av natursystemer som strategi for stedsutvikling
I dette kurset skal vi utforske en type byområde som ofte havner utenfor det etablerte planleggingsblikket – områder som verken er by eller landsbygd, men noe midt imellom. Vi tar utgangspunkt i Vestre Bærum – et sted preget av store kontraster og et sammensatt landskap: boligfelt side om side med åkerlapper, fabrikker ved skogkanten, og kjøpesentre et steinkast fra naturreservater. Det er ikke tilfeldig at vi starter her. Vestre Bærum representerer en type sted som finnes over hele Norge – og hele Europa – men som sjelden får strategisk oppmerksomhet i byutviklingsdiskusjoner.

Disse "mellommommene", ofte kalt periurbane områder, utfordrer hvordan vi tenker om by, landskap og samfunn. Hvordan planlegger vi for steder som både har bymessig tetthet og rurale trekk? Hvordan tar vi på alvor den romlige kompleksiteten – der hus, vei, skog, industri og landbruk sameksisterer – uten å forenkle eller ignorere de motstridende behovene?

*Naturrestaurering er investering i fremtiden
«Hver euro som investeres i restaurering av natur gir mellom 4 og 38 euro i samfunnsøkonomisk gevinst.» (European Commission, Nature Restoration Law)*

I kurset ser vi nærmere på hvordan vi kan bruke restaurering av natursystemer som en aktiv del av byutviklingen. Ikke som pynt eller avlastning, men som bærebjelke i utviklingen av robuste og inkluderende steder. Vi skal undersøke hvordan naturbaserte løsninger kan møte utfordringer knyttet til transport, klima, sosial ulikhet og biologisk mangfold – samtidig.

Kurset bygger på tidligere arbeid med Vestre Bærum, som vi skal bruke innsikten til å diskutere større spørsmål:

Hva skjer når vi ser landskapet som en premiss, og ikke en bakgrunn?
Hvordan kan komplekse, sammensatte steder bli drivere for bærekraftig

utvikling – snarere enn planleggingsmessige blindsoner?
Og hvordan utvikler vi metoder som gjør oss i stand til å lytte til stedet – før vi begynner å endre det?
Gjennom forelesninger, feltarbeid og diskusjoner skal vi sammen utvikle

*«Omtrent halvparten av verdens BNP er direkte avhengig av naturen, men menneskeheten forbraker naturressurser i et tempo som er omtrent 1,6 ganger høyere enn det naturen kan reetablere.»
– FNs tiår for restaurering av økosysteme*

nye blikk på hva stedsutvikling kan være i en tid preget av naturtap, klimaendringer, fragmentert arealbruk og økende sosiale forskjeller. Målet er å utruste dere med verktøy og forståelser som gjør det mulig å planlegge på tvers av kategorier – og på lag med både natur og samfunn.
I løpet av kurset vil kursmaterialet knyttet til hver modul gi dere teori, metoder og koblinger til foredrag og paralelle kurs slik at dere hele tiden har en tett forbindelse mellom teori og utviklingen av selve semesteroppgaven.

Kurset har vært gjennom en omfattende omstrukturering som vi har utført på bakgrunn av evaluerings- og kvalitetssikringsarbeid, studentsamtaler og erfaringene vi har gjort oss i løpet av etableringsfasen av kurset

Målet har vært å sikre en bedre samkjøring med øvrige år, og bedre sammenheng mellom læringsutbytte, mål for kurset, selve undervisningen og læringsaktivitetene.
For å gjøre dette har vi tatt i bruk vår egen utviklede metode, tekster og analysearbeid for naturbasert stedsutvikling utført i egen praksis og i samarbeid med Bærum kommune gjennom tidligere kurs og samarbeidsprosjekter, og tilpasset disse til undervisning.

Dette vil gi dere en rød tråd gjennom semestret både metodisk og faglig, for å lære hvordan arbeide for naturrestaurering ved å bruke prosessene og rammene i byutviklinga- og stedet selv.

Velkommen til en reise inn i det sammensatte – og det mulige.

HORST FOLDE

kursutviklere

KURSBESKRIVELSE

FELLESROM- BY OG LANDSKAP

- Studiepoeng: 24
- Emnekode: 61 150
- Studienivå: Syklus 1
- Undervisningssemester: Høst 2025
- Emneansvarlig: Marja Skotheim Folde

Parallele kurs:

- By- og byplanhistoriei: Jonny Aspen, Peter Hemmersam
- Fellesrom- By og Landskap 60-150 Halvor Weider, Marianne Borge, Espen Hauglin, Gro Bonesmo Paula Simone Garcia

Landskapet er helheten av våre naturgitte og menneskeskapte omgivelser, og kan utgjøre både små og store områder. Norge har forpliktet seg til å verne, forvalte og planlegge landskap gjennom Europarådets landskapskonvensjon og Naturavtalen

Emnets innhold

GK5L utforsker hvordan landskapsarkitektur kan brukes som

strategisk verktøy for å restaurere natursystemer som drivkraft i bærekraftig stedsutvikling. I høst 2025 tar kurset for seg Vestre Bærum – et komplekst, periurbant område i randsonen av Oslo. Her er jordbruk, boligfelt, industri og naturreservater vevd sammen i et romlig lappeteppe som utfordrer vante planleggingskategorier. Studentene vil arbeide med utvikling av strategiske transformasjonsprosjekter som tar utgangspunkt i restaurering av blågrønne strukturer, lokal økologi og sosiale fellesskap.

Prosjektene skal forholde seg til både globale forpliktelser (som EUs naturrestaureringsforordning og FNs Kunming-Montreal-rammeverk) og lokale behov for klimatilpasning, sosial utjevning og stedstilhørighet.

Kurset anvender metoder for naturbasert analyse og og stedsutvikling utviklet vav Horst/Folde, og bygger videre på kartlegging og analyser gjort i samarbeid med Bærum kommune.

Kurset bygger på FNs Kunming-Montreal-rammeverk for naturmangfold, som forplikter Norge til å verne 30 % av naturen

innen 2030 og restaurere minst 30 % ødelagt natur, samtidig som at steds- og byplanlegging står bak 90% av naturtap i Norge i dag. Kurset adresserer og systeatiserer metoder og tilnærming som gjør en dyptgripende endring av dagens praksis mulig. Med verktøy og metoder som også fungerer innenfor dagens praksis og faglige virke som landskapsarkitekt.

Studentene vil arbeide med å forstå og respondere på disse utfordringene i en lokalkontekst.

Mål for kurset

- Utforske hvordan restaurering av natursystemer kan danne grunnlag for stedsspesifikk byutvikling
- Undersøke forholdet mellom romlige strukturer og system, landskap som fellesrom og landskap som grønn infrastruktur
- Utvikle strategiske planer og prosjekter for periurbane områder
- Anvende metoder for analyse, syntese og scenariobygging i en kompleks og virkelig konteks
- Undersøke hvordan landskap og fellesrom kan bidra til bærekraftig stedsutvikling
- Utforske metoder for landskapskartlegging, analyse og prosjektutvikling i stedsutviklingsprosesser
- Utvikle strategiske fremtidsbilder og landskapsarkitektoniske prosjekter med fokus på lokale økologiske, sosiale og kulturelle forhold.

Arbeidsopplegg

Kurset kombinerer teoretiske og praktiske tilnærminger:

- Teori: Studentene deltar i kurs by- og byplanhistorie, arbeidsmetodikk og teoretiske forelesninger. Innsikten innarbeides studiooppgaven, og studiooppgaven fungerer som konkret case for læring
- Studioarbeid: Fire grupper arbeider med feltstudier, analyser og fremtidsbilder. Gruppene er inndelt i avklarte roller og ansvar som får veiledning i sine spesifikke ansvar på tvers av gruppene.
- Feltopphold: Undersøkelser og kartlegging på egenhånd og gjennom medvirkning med med lokale aktører.

Moduler

1. Introduksjon
2. Konsept
3. Stedsanalyse
3. Felt
4. Gjennomføring
5. Formidling

Studiodager:

Studiodager er mandager og torsdager. Mandagene brukes til forelesninger og gruppevis veiledning. Torsdagene er satt av til tverrfaglig prosjektering og planlegging. Tirsdager er undervisningsfri avsatt til egenarbeid, mens onsdag og fredag er felles forelesninger med arkitektur

Studiested: Vestre Bærum

Studentene får tilgang til et stort materiale fra den strategiske stedsanalysen, inkludert historiske og geologiske kart, sosiale indikatorer, blågrønn infrastruktur og scenarier utviklet i samarbeid med kommunen. Det gjennomføres felles befaring og gruppevis feltarbeid i utvalgte områder

Grupper

Studentene deles inn i grupper med ansvar for ulike innsatsområder. Gruppene arbeider med stedsanalyse, kartlegging, fortolkning og utvikling av strategiske grep og prosjekter. Samarbeid og kunnskapsdeling mellom gruppene vektlegges.

Læringsutbytte

Etter endt kurs skal studentene ha:

- Grunnleggende kunnskap om urbanisme – både i teori, metode og praksis.
- Forståelse for landskapets rolle i stedsutvikling, som en integrert del av stedsutvikling i plan og prosjekt.
- Evne til å lese, fortolke og beskrive urbane landskap, med særlig vekt på landskapsperspektivet
- Innsikt i urbane fellesrom (commons) gjennom analyser og prosjekteringsarbeid.
- Kompetanse i å arbeide på tvers av skalaer i en stedsutviklingskontelst
- Forstå sammenhenger mellom arkitektur, landskap og samfunn.
- Analysere sammensatte bylandskap med komplekse strukturer og utfordringer fra et landskapsperspektiv
- Utvikle strategier for transformasjon basert på økologiske og sosiale forutsetninger
- Integrere landskapsarkitektur i byutviklingsprosesser med fokus på naturrestaurering
- Formidle ideer, prosesser og prosjekter gjennom kart, modell, tekst og visuell dokumentasjon

Eksamen og vurdering

Vurderingsform: Mappevurdering

Karakterskala: Bestått / Ikke bestått

Obligatoriske arbeidskrav: Deltakelse, feltarbeid og innlevering av moduler og arbeidsmappe i henhold til kursplan

Sluttpresentasjon: Presenteres for eksterne kritikere og representanter fra kommunen L

Lese- og ressursliste

Kurset anvender litteratur fra parallellkursene. I tillegg benyttes utdrag fra:

- EUs naturrestaureringsforordning
- Naturmangfoldloven og relevante kommunale planstrategier
- Kurstekster: teori knyttet til hver modul

VESTRE BÆRUM ANALYSEOMRÅDE

LANDSKAP SOM FELLESROM

Når vi snakker om Vestre Bærum, snakker vi ikke om et tradisjonelt bysentrum, og heller ikke om en klassisk landsbygd. Vi snakker om noe midt imellom – et sted sammensatt av kontraster, der åkerlapper og gamle ferdselsveier lever side om side med kjøpesentre, boligfelt og industribygg. Et lappeteppe av natur, infrastruktur og hverdagsliv. Et sted som på mange måter speiler fremtidens utfordringer – og muligheter – i norsk stedsutvikling.

Som studenter skal dere lære å se dette området med nye øyne. Ikke som noe uferdig eller tilfeldig, men som rom med dype lag av historie, strukturer og verdier. Her finner vi spor etter

Landskapet er helheten av våre naturgitte og menneskeskapte omgivelser, og kan utgjøre både små og store områder. Norge har forpliktet seg til å verne, forvalte og planlegge landskap gjennom Europarådets landskapskonvensjon og Naturavtalen

pilgrimsleder, flommark, jorder og seterveier – men også nyere tiders grep: motorveier, boligfelt, nedbygging av natur og stille

transformasjoner i hverdagslandskapet.

Vestre Bærum er preget av det vi kaller periurban struktur – en romlig og funksjonell mellomform som bryter med de tradisjonelle kategoriene "by" og "land". Denne typen område er utbredt både i Norge og internasjonalt, men det finnes få strategiske verktøy og lite planleggingspraksis som tar dem på alvor. Det gjør dette caset ekstra interessant.

En mosaikk av rom og rytmer

Med rundt 2000 innbyggere per kvadratkilometer er Vestre Bærum et tett sted, men ikke tett nok til å fungere som klassisk by. Samtidig er det for utbygget og komplekst til å kunne forstås som landsbygd. Her finner vi boligfelt med lav tetthet, nabolag med sosiale utfordringer, gamle gårder med fortsatt drift, og vassdrag som sliter med forurensning og flomfare. Vi finner også høy verdier av biologisk mangfold, men fragmentert og truet av bitvis nedbygging.

Analyseområdet er avgrenset gjennom en krysslesning av landskapsrom, natursystemer og administrative avgrensninger. Analyseområdet samler de områdene med størst innvirkning for fremtidig utvikling av Vestre Bærum som område, og hvor strategier vil ha størst innvirkning på sammenhengene Vestre Bærum inngår som en del av.

Horst/Folde 2024

Området er formet av gamle strukturer – elveløp, gårdsbosetning, vegnett og landskapsformer – men har i nyere tid vært utsatt for stor transformasjon. Industriutvikling, bilbasert boligvekst og dårlig samordnet planlegging har etterlatt et landskap som både trenger og rommer muligheten for nytenkning.

Hvorfor Vestre Bærum?

Dette området er valgt fordi det rommer alt vi ønsker å diskutere i kurset:

- Hvordan natur og landskap kan bli drivere for transformasjon, ikke hindre.
- Hvordan sosial ulikhet og levekår preger byform – og hvordan byform preger levekår.
- Hvordan vann, jord og vegetasjon kan forstås som infrastruktur.
- Og hvordan vi kan tenke på tvers av sektorer, skaleringer og forvaltningsnivåer.

I arbeidet deres vil dere få tilgang til et materiale utført i samarbeid med Bærum kommune. Men mer enn å starte fra bunn selv, ønsker vi at dere skal bruke dette materialet til å utvikle videre: Hva er det vi ikke ser? Hva er det stedet forsøker å fortelle oss? Hva kunne dette stedet blitt – hvis vi tok landskapet på alvor?

Et arbeidslandskap for eksperiment og strategi
Gjennom kurset skal dere bruke Vestre Bærum som et verksted for stedstenkning, transformasjon og prosjektutvikling. Dere vil få anledning til å utforske, kartlegge og utvikle prosjektforslag som tar utgangspunkt i:

- Restaurering av natursystemer.
- Sosial inkludering og nabolagskvaliteter.
- Grønn mobilitet og stedsspesifikk tilgjengelighet.
- Romlig kompleksitet og multifunksjonelle strukturer.

Vestre Bærum er ikke én historie – det er mange. Vi inviterer dere til å trå inn i disse landskapene, lese dem, arbeide med dem og bruke dem som materiale for å utvikle fremtidens stedsutvikling.

OVERSIKT
LÆRINGSMATERIALE

STUDIEGUIDE

HVORDAN BRUKE KURSHEFTENE

Kurset er bygget opp slik at alle læringsaktivitetene bygger på hverandre, modul for modul, og støtter en helhetlig metode. Kursmaterialet er derfor organisert i fem ulike kurshefter som følger modulene og hjelper dere holde oversikten. Denne veiledningen viser hva dere finner hvor, og hvordan De ulike heftene henger sammen med læringsaktivitetene i studio

1. Kursbeskrivelse

Dette heftet gir en oversikt over kursets og modulenes overordnede mål, læringsformer, kalender og innleveringskrav. Her får dere raskt overblikk over hva vi skal gjøre, når og hvorfor. Hver modul starter med en felles gjennomgang og samtale om mål og struktur, slik at vi har felles retning og forståelse. Heftet gir en ramme – justeringer og endringer vil alltid være oppdatert i Outlook-kalenderen.

2. Studiohefte

Studioheftet er hovedverktøyet deres gjennom semestret. Her finner dere sentrale tekster, begreper og læringsaktiviteter for hver modul, med forklaring på hvordan teori, fagperspektiv og metoder anvendes i praksis. Ved å følge arbeidsoppgavene og fremdriften i heftet, vil dere kunne oppnå læringsmålene for hver modul og kurset som helhet. I tillegg til heftet får dere korte forelesninger – fysisk og digitalt – og dere vil bruke disse aktivt for å forberede dere til felles diskusjoner i studio.

3. Arbeidsmetodikk

Dette heftet gir trinnvise veiledninger for hvordan dere kan utføre ulike arbeidsoppgaver i hver modul – både individuelt og i grupper. Heftet viser hvordan dere kan bruke relevante programmer og metoder på en strukturert og effektiv måte. Det er tett koblet til øvrig veiledning og kurs i studio, og fungerer som en praktisk støttespiller i arbeidsprosessen.

Innleveringskrav
Kalender
Læringsmål

KURS- OG MODULOVERSIKT

PRESENTASJONER

FELLES DISKUSJON

Praktisk gjennomføring
Anvendelse av teori
Begrepsavklaringer
Referanser

OPPGAVEJENNOMFØRING

STUDIOFOREIESNINGER

STUDENTPRESENTASJONER
FELLES DISKUSJON

Trinn-for -trinn veiledere

ARBEIDSMETODIKK

KURS

OPPGAVEJENNOMFØRING

4. Grunnlagsmateriale

Gir faglig og metodisk grunnlag for semesterarbeidet. Det inneholder en stedsbeskrivelse, tilstandsanalyse og overordnede arbeidshypoteser. Arbeidet bygger på en strategisk anvendelse av kursmetoden i stor skala, og presenterer mål, retning og stedsspesifikk kunnskap som danner et felles utgangspunkt for studentenes egne analyser og forslag. Grunnlagsmaterialet skal fungere som en referanse og ressurs, både for å forstå stedet og for å lære hvordan metode og faglig skjønn kan omsettes i praksis.

Strategisk lesning av stedet
Arbeidshypoteser
Metodeanvendelse i stor skala
Arbeidsgrunnlag

ARBEIDSHYPOTESER

VEILEDNING SPP

OPPGAVEJENNOMFØRING

5. Perspektivhefte

Gjennom semesteret vil dere ha en rekke teoretiske forelesninger – det vi kaller perspektivforelesninger. Vi vet at det kan være krevende å se sammenhengen mellom teori og praksis. Derfor har vi samlet sentrale tekster og øvelser i dette heftet for å hjelpe dere knytte forelesningene til eget arbeid i studio.

Teoretisk overblikk
Fagperspektiv
Faglig fordypning
Faglige referanser

TEORETISK FORDYPNING

PERSPEKTIVFORELESNINGER

LÆRINGSAKTIVITETER
FELLES DISKUSJON

VESTRE BÆRUM
ARBEIDSOMRÅDER

Analyseområdet er avgrenset gjennom en krysslesning av landskapsrom, natursystemer og administrative avgrenisnger.

Analyseområdet samler de områdene med størst innvirkning for fremtidig utvikling av Vestre Bærum som område, og hvor strategier vil ha størst innvirkning på sammenhengene Vestre Bærum inngår som en del av.

G4

- SKUI
- A. Live Haug
 - B. Linn Bravo og William Zhang
 - C. Aissata Banguora
 - D. Hallvard Eggen

G3

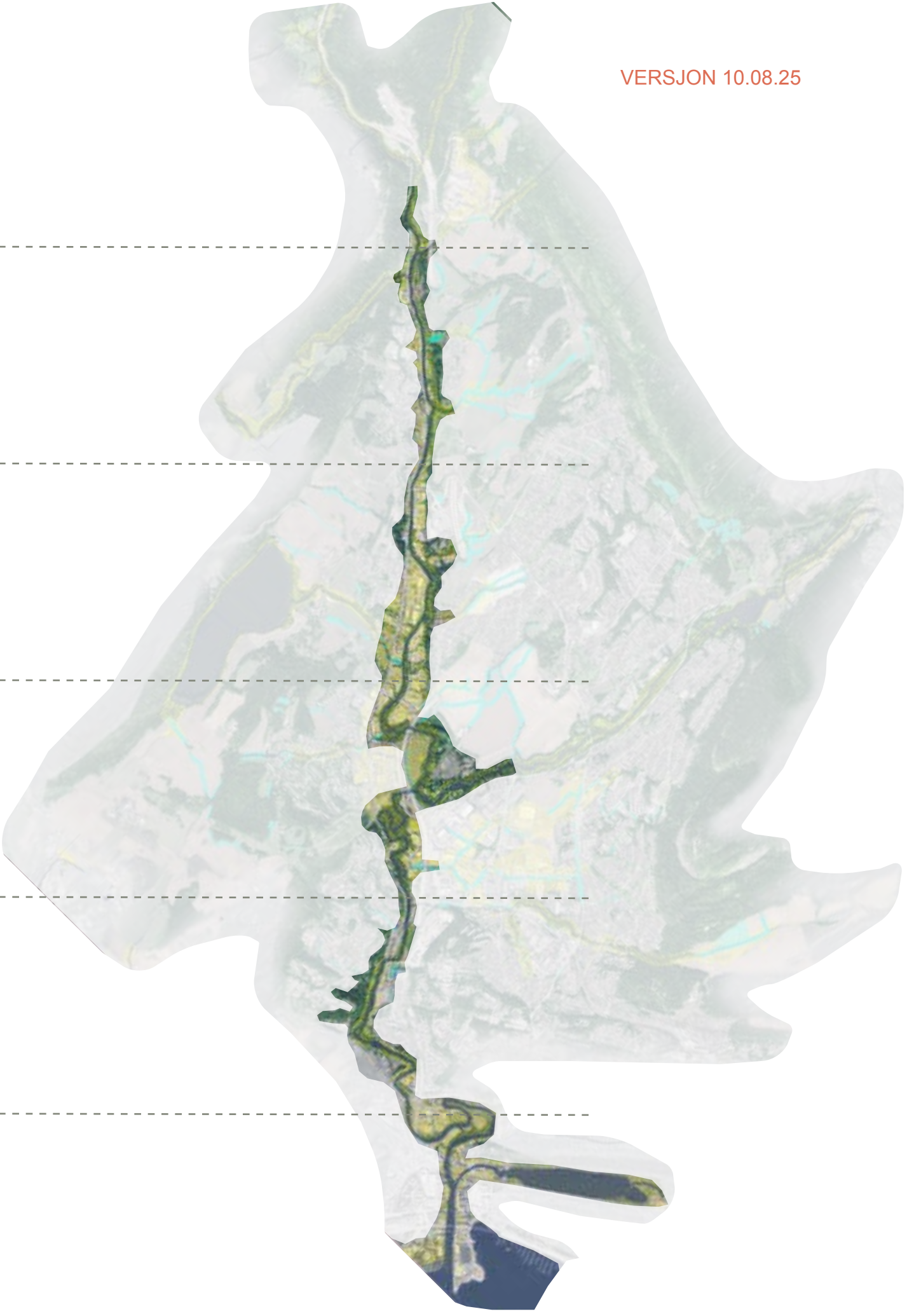
- ENGELAND
- A. Ola Skjølsås
 - B. Mathilde Grimm
 - C. Zen Kinnerød- Hagen
 - D. Christina Romstad

G2

- VØYENENGA
- A. Johanna Petterson
 - B. Trym Liverud og Oskar Edvardsen
 - C. Matilda Sinclair
 - D. Bror Heeslund

G1

- FRANZEFOSS
- A. Christoffer Holden
 - B. Sofie Andersen
 - C. Sondre Haugen
 - D. Adam Velve

MODUL1

INTRODUKSJON

FORBEREDELSE, INTRODUKSJON OG PERSPEKTIV

Før vi går i gang med semesteroppgaven, skal vi bruke denne første modulen til å forberede oss – både faglig og praktisk.

Vi løfter blikket og ser på det store bildet:
Hva er urbanisme som fagfelt? Hvordan formes stedene vi lever i – og av hvem? Hva betyr boform og bystruktur for oss som mennesker i det daglige – som ramme for livene våre, som fellesrom og hverdagsrom?

Vi skal undersøke hvordan ulike fagfelt forstår og former steder, og begynne å se hva som skjer når vi snur perspektivet:
Hva blir byforming hvis naturen kommer først?
Hvilken rolle kan landskap spille i byutvikling og planlegging – og hvor ligger barrierene for at det faktisk kan skje?

Modulen gir oss dermed et overblikk over selve semesteret, fagets temaer og konfliktlinjer – og en introduksjon til hvordan

Byen skal vokse i harmoni med naturen – ikke på bekostning av den
Harald Hals Byplanidealer

landskap og fellesrom har hatt, og kan få, en ny og mer sentral rolle i utviklingen av fremtidens steder.

Samtidig skal vi gjøre det grunnleggende forarbeidet for semesterprosjektet, som modeller, kart og grunnlagstegninger

Men et godt studio er ikke bare et faglig fellesskap – det er også et fysisk og sosialt rom vi deler.

I denne modulen vil vi derfor sammen sette rammene for hvordan vi organiserer og bruker studioet – slik at det blir et trygt, inkluderende og respektfullt arbeidsmiljø for alle. Det handler både om praktiske forhold som orden, stille soner og felles rutiner, og om å utvikle en profesjonell holdning til arbeidet, rommet og hverandre.

Drift og arbeidsmiljøutvalget vil besøke oss, og vi vil sammen etablere felles forventninger og avtaler som sikrer at undervisning, egenarbeid og samarbeid skjer på en måte som tar hensyn til både mennesker og systemene som holder hjulene i gang – renhold, drift, kantine og administrasjon.

Å ta ansvar for studioets fysiske miljø er en del av å lære seg yrkesrollen:
Det viser respekt for fagfellesskapet, for arbeidsplassen – og for de menneskene som gjør det mulig å gjennomføre undervisningen vår. Å levere tilbake, rydde etter seg, og se helheten er ikke bare praktisk ansvar, men en del av profesjonell praksis. Derfor vil dere få tydelige ansvar for å holde orden i studio gjennom semesteret.

Alt vi gjør i denne modulen legger grunnlaget for resten av kurset. Det handler om å forstå faget, kjenne temaet, vite hva vi skal – og hvordan vi skal gjøre det sammen

MODUL2

KONSEPT

FRA FIGUR OG KONSEPT TIL FUNKSJON

Før vi starter semesteroppgaven for alvor, skal vi bruke litt tid på å se bakover – og samtidig stake ut en tydelig kurs fremover. Vi skal hente frem arbeidet dere gjorde i vår, reflektere over hvordan dere utviklet konsepter og figurer, og sammen danne en felles forståelse av hva vi skal gjøre dette semestret.

I vår jobbet dere med *plangrep*, eller *konsepter*, og utviklet *figurer* som dere brukte som grunnlag for prosjektene deres. Dette skal vi gjøre nå også. Men i dette kurset utvider vi forståelsen av hva en figur kan være – og *hva den gjør*.

I landskapsarkitektur snakker vi ofte om *romlige sammenhenger* –

Et lesbart miljø er et hvor delene lett kan gjenkjennes og enkelt settes sammen til et helhetlig mønster.
(Kevin Lynch)

hvordan former, linjer og strukturer virker visuelt og kompositorisk i et rom. Dette er noe dere har jobbet mye med, og som er et viktig verktøy i faget vårt.

Men i dette kurset skal figurene deres ikke bare være visuelle – *de skal også være funksjonelle*.

Vi introduserer derfor et nytt kjernebegrep: *romlig-funksjonelle sammenhenger*. Det handler om hvordan form og funksjon virker sammen – hvordan landskapsformer legger til rette for bevegelse, opphold, drenering, økologi og samspill mellom mennesker og natur. Altså: *hvordan det dere tegner faktisk virker*.

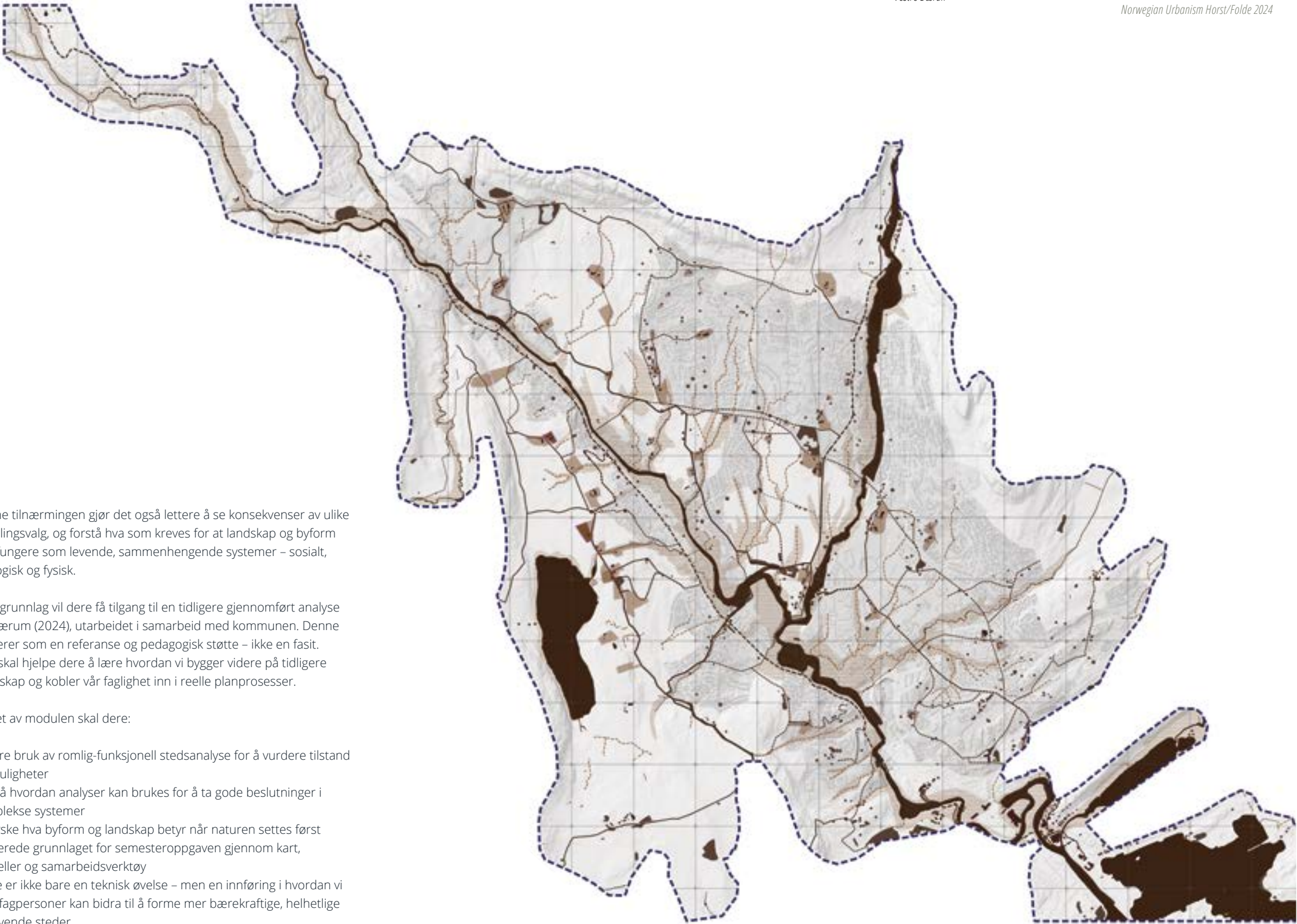
Denne uka bruker vi til å trene opp blikket for dette. Gjennom øvelser, referanseprosjekter og samtaler skal dere utforske hvordan deres egne figurer og grep fra i vår kan forstås og brukes på nytt – med denne utvidede forståelsen.

Målet er at vi, før semesteroppgaven starter for alvor, har et *felles språk* for begrepene *figur*, *konsept* og *form* – og vet hva vi mener når vi i neste uke begynner arbeide med *romlig-funksjonelle sammenhenger*. Det gir oss et presist og sterkt grunnlag å jobbe videre fra, og gjør oss bedre i stand til å forme landskap som både er vakre og virker.

Hiatoriske spor, Vestre Bærum. Kartet viser kulturhistoriske spor, som bygg, vegfar og landskap i Vestre Bærum

Norwegian Urbanism Horst/Folde 2024

MODUL 3

ANALYSE

ANALYSE OG KARTLEGGING I BY- OG STEDSUTVIKLING

I denne modulen skal vi undersøke hvordan analyse og kartlegging av landskap og bystruktur ikke bare gir oss kunnskap om stedet – men også former hvordan vi utvikler det. Dere vil få innsikt i hvordan sted analyseres i praksis, og hva som skjer når vi setter naturen først: Hvilke strukturer, prosesser og behov trer frem da? Hva blir mulig – og hva hindres av dagens metoder?

Vi starter med en introduksjon til stedsanalyse i norsk planpraksis, og ser på hvilke temaer som vanligvis inngår. Men i dette kurset gjør vi en viktig vri: Vi skal bruke en metode som er utviklet nettopp for å løfte naturens rolle i planlegging – og samtidig gjøre det mulig å analysere alle relevante hensyn i én og samme struktur.

Metoden heter romlig-funksjonell stedsanalyse og er utviklet av Horst/Folde for å kunne analysere og vurdere byform, natur og

Restoring nature is not a luxury – it is a necessity
EU Nature Restoration Law (2022)

funksjonelle systemer parallelt – ikke trinnvis. Det betyr at dere ikke bare skal "gjøre ferdig" en analyse før dere begynner å prosjektere – men bruke analysen som verktøy i selve utformingsprosessen. Den gir dere mulighet til å utvikle løsninger mens dere analyserer, og analysere mens dere utvikler.

Denne tilnærmingen gjør det også lettere å se konsekvenser av ulike handlingsvalg, og forstå hva som kreves for at landskap og byform skal fungere som levende, sammenhengende systemer – sosialt, økologisk og fysisk.

Som grunnlag vil dere få tilgang til en tidligere gjennomført analyse fra Bærum (2024), utarbeidet i samarbeid med kommunen. Denne fungerer som en referanse og pedagogisk støtte – ikke en fasit. Den skal hjelpe dere å lære hvordan vi bygger videre på tidligere kunnskap og kobler vår faglighet inn i reelle planprosesser.

I løpet av modulen skal dere:

Mestre bruk av romlig-funksjonell stedsanalyse for å vurdere tilstand og muligheter
Forstå hvordan analyser kan brukes for å ta gode beslutninger i komplekse systemer
Utforske hva byform og landskap betyr når naturen settes først
Forberede grunnlaget for semesteroppgaven gjennom kart, modeller og samarbeidsverktøy
Dette er ikke bare en teknisk øvelse – men en innføring i hvordan vi som fagpersoner kan bidra til å forme mer bærekraftige, helhetlige og levende steder.

MODUL 4

FELT

FELTARBEID, SOSIALE FORHOLD OG MEDVIRKNING I STEDSUTVIKLING

Denne modulen gir studentene en innføring i feltarbeid som metode og holdning: Hvordan kan vi lære av steder ved å være der – lenge nok til å erfare dem innenfra? Hvordan kan vi forstå et sted gjennom dem som bruker det, og hvordan bringer vi denne innsikten tilbake inn i prosjektene våre?

Vi skal bruke uken til å være ute – å registrere, erfare, prosjektere og lytte. Vi trener på teknikker og metoder for både sakte og dyp tilstedeværelse, og for effektiv og målrettet kunnskapsinnhenting. Dette er utviklet spesielt for å kunne arbeide tverrfaglig med komplekse steder hvor natur, menneskelig bruk og fysiske strukturer virker sammen.

Stedsutvikling handler ikke bare om rom og struktur, men om menneskers levde erfaringer, tilhørighet og initiativ. Kunnskapen som oppstår i møtet mellom menneske og sted er grunnleggende for en rettferdig og bærekraftig utvikling

Vi vil utforske hvordan landskapet og fellesrommene våre setter

rammene for bruk, tilhørighet og rettferdighet, og hvordan mennesker selv – gjennom initiativ, bruk og tilknytning – kan være drivkraft i en utviklingsprosess. Det er et mål at studentene utvikler en forståelse for sammenhengen mellom sted og praksis, og at de får trening i å tolke og bruke det som oppdages i felt – både naturverdier, sosiale erfaringer og stedsfortellinger – som grunnlag for utforming og beslutninger.

Vi vil også bruke uken til å korrigere og utfylle eksisterende analyser med nye observasjoner. Dette styrker det romlig-funksjonelle grunnlaget vi allerede har utviklet, og forbereder oss på neste fase: å utvikle handlingsalternativer og prosjektforslag med forankring i både økologi og levd erfaring.

MODUL 5

HANDLINGSSALTERNATIV

FRA INNSIKT OG VALG TIL SCENARIO OG FREMTIDSBILDER

Etter feltarbeid, registreringer og den romlig-funksjonelle stedsanalysen er vi klare til å løfte blikket: Hvordan kan Vestre Bærum faktisk se ut – og fungere – hvis naturen får førsteprioritet?

I denne modulen samler vi alt dere har produsert til nå og oversetter det til scenarioer (handlingsalternativ): konsise fremtidsbilder som kobler mål • drivkrefter • romlige grep • konsekvenser. Scenarioarbeid handler ikke om å spå, men om å utforske muligheter, usikkerheter og avveininger – «å male plausible historier om fremtiden for å ta bedre valg i dag» (UNEP 2002). Scenarioer er altså ikke prediksjoner om framtida (som baseres på sannsynligheter), men heller en prosess som utforsker muligheter og usikkerheter på veien mot en framtidig tilstand

Scenarioer er beskrivelser av reiser til en mulig framtid. De reflekterer ulike antakelser om hvordan dagens trender vil videreføres, hvordan kritiske usikkerheter vil virke og hvordan nye faktorer vil påvirke utviklingen. UNEP (2002)

Hvorfor scenariobygging?

I et scenario skiller vi det vesentlige fra det valgfrie og sikrer de

utviklingstrekkene som er viktigst å prioritere, vi komkretiserer og viser konsekvensene av målene vi forholder oss til. Romlig og fysisk.

– for om vi velger alt, velger vi egentlig ingenting.

Denne uken skal vi derfor synliggjøre både konflikter og vinn-vinn-muligheter for byutvikling- om vi prioriterer natursystemer først.

Scenarioer er viktige for å kunne modne aktører mot felles mål – fra enkelttomter til helhetlig visjon.

Gi politikere og andre beslutningstakere klare handlingsalternativ med romlige og tallfestede virkninger.

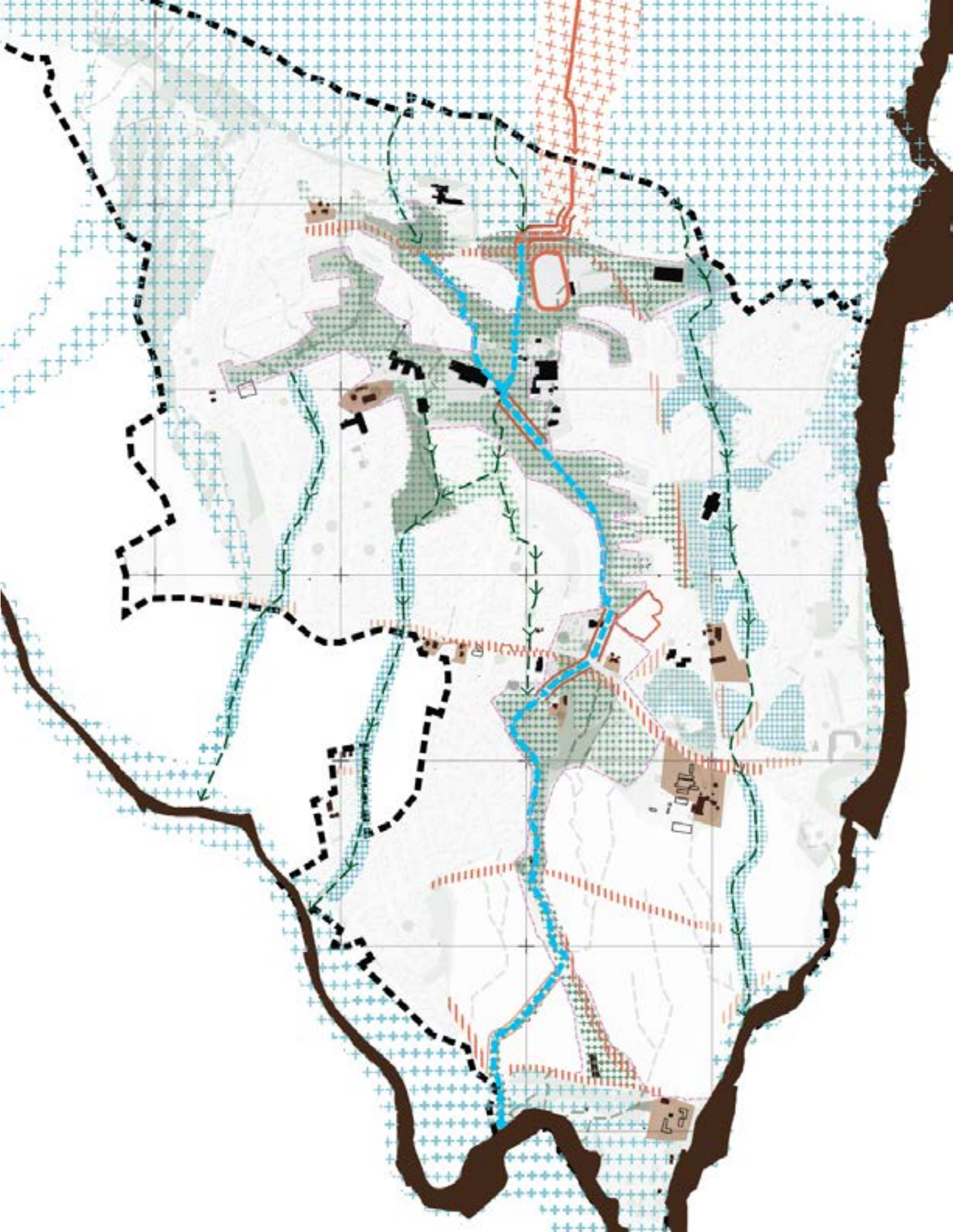
Kort sagt skal vi utvikle handlingsalternativ som viser konkrete, prioriterte strategier for naturbasert byutvikling. Beherske scenariometodikk som kobler kvantitative analyser og kvalitative fortellinger.

Visualisere konsekvenser på en måte som informerer beslutninger.

Arbeide frem fysisk hvordan grønn infrastruktur kan være drivverket for by- og næringsutvikling, og sosiale behov fremtidsbilde.

Strategiske grep for fremtidig utvikling av Rykkinn

Norwegian Urbanism Horst/Folde 2024

Fiskepåsasje, gyltehøl, vannrensing og fellesrom ved E-16 Vøyen bro. Isielva. Vestre Bærum

F.vd. Horst 2023

MODUL 6

GJENNOMFØRING

FRA VISJON TIL VIRKELIGHET: Å BYGGE BY VED Å BYGGE NATUR

Nå er vi der. Prosjektet er modnet – forankret i stedet, drevet av en idé, bygget på analyser og mulighetsrom dere selv har avdekket. Nå skal dere gi det kropp. Gi det form, mål, materialitet og gjennomførbarhet.

I denne modulen trer dere inn i det mest krevende rommet i stedsutviklingen: rommet mellom idé og virkelighet – der drømmer brytes mot eiendomsgrenser, reguleringsbestemmelser, markedskrefter høydekurver og jorddybde. Her må det dere har valgt å prioritere i scenariet, faktisk tegnes – og gjennomføres.

Det handler ikke lenger bare om hva som bør gjøres, men hvordan det skal gjøres – konkret og teknisk. Samtidig skal prosjektet fortsatt være ladet med alt dere har lært, følt og forstått: stedets natur, befolkning, fellesrom, strukturer og drømmer. Som dere har hørt mange ganger:

*For å bygge by, må vi bygge natur.
Men for at det skal skje, må dere også kunne vise
hvordan – og hvorfor det faktisk er mulig.*

Hva skal vi gjøre?

- 1, Prosjektene grønn infrastruktur som fungerer
- for vann, jord, arter, bevegelse og mennesker.
- Formgi bebyggelsesstruktur og arkitektur som boform med

romlige koblinger til mobilitet, landskap og sosiale liv.

2. Detaljere og tilpasse

- finne de nødvendige grepene og inngrepene, tilpasse til landskap og eiendomsstruktur.
- Bruke gjennomføringsverktøy aktivt
- reguleringsplaner, eiendomsgrenser, aktørkart og juss, ikke som begrensning, men som del av formgivningen.

- 3. Utvikle en strategisk gjennomføringsmodell
- som viser hvem som gjør hva, når og hvordan.

Hvorfor er dette viktig?

Fordi det ikke er nok å ha rett – du må også vise hvordan det kan gjøres. Fordi mange gode prosjekter har strandet i møtet med uklare ansvar, juridiske hindre, eller for lite gjennomføringskraft. Fordi arkitektur og landskap som virkelig gjør en forskjell, må være teknisk gjennomførbare, politisk forståelige, forankret i drivkreftene og stedet. og være romlig overbevisende.

Det er det denne modulen handler om.

Her fullføres ikke bare prosjektet – her beviser dere at det er mulig.

MODUL 7

FORMIDLING

Å FORMIDLE STED – Å ÅPNE ROM

I siste del av kurset retter vi blikket utover – og framover. Nå skal prosjektet deres ikke bare ferdigstilles, men åpnes. Formidling handler ikke om å avslutte en prosess, men om å gi den retning videre. Det handler om å gjøre komplekse landskapsprosesser forståelige, synlige – og tilgjengelige for flere enn oss selv.

Vi øver oss på å presentere prosjektene som det de faktisk er: levende systemer med forutsetninger, valg og muligheter. Vi arbeider med både språk og form – for å kunne dele prosjektene med ulike grupper som har ulike innganger, interesser og makt. Det kan være planleggere, politikere, naboer, fagfolk eller medstudenter – men felles for dem alle er at vi møter dem ikke for å overbevise, men for å åpne.

Derfor avslutter vi med noe helt eget: det simulerte planforumet.

Et prosjekt blir først virkelig når andre føler det som sitt. Som planleggere arbeider vi med andres byggeklosser – det er deres hverdag, steder og valg vi former. Da må vi være tydelige på hva som må ligge fast for felles beste, og åpne for alt som kan formes sammen

I stedet for å late som prosjektene er «ferdige», trener vi på å vise hva som er gjennomarbeidet og låst – og hva som står åpent. Vi

gir kritikere og medaktører mulighet til å gripe inn i prosjektet, flytte på elementer, stille spørsmål og foreslå løsninger. Og vi øver oss på å svare – både faglig og nysgjerrig.

Slik lærer vi at formidling er en form for tillit: Tillit til egen prosess, og tillit til at prosjektet blir bedre av å møte verden.

Et godt prosjekt skal tåle spørsmål. Det skal vekke lyst til å delta. Og det skal gjøre det mulig å ta kloke valg – sammen.

Formidlingen er derfor mer enn en presentasjon. Den er selve inngangen til at prosjektet kan bli virkelig. I denne modulen jobber vi med å utforme formidlingsstrategier, rapporter og visuelle grep som gjør prosjektene tydelige – og samtidig gir dem kraft til å leve videre.

For til slutt er det dette vi ønsker å gi dere som studenter: Evnen til å stå støtt i det dere vet – og motet til å åpne for det dere ennå ikke vet.

Fordi formidling ikke handler om kontroll, men om å gjøre plass

SLUTT Gjennomgang Simulert Planforum

Simulert planforum – et nytt format for studentpresentasjoner

Dette presentasjonsformatet er utviklet for å vise hva som må være låst i et prosjekt – og hva som kan stå åpent. I stedet for tradisjonell enveisformidling med ferdige slides og fast modell, inviterer vi her kritikere og lokale aktører til å delta aktivt i videreutviklingen av prosjektet. Formatet bygger på tankesettet fra prosjektsesjoner i SPP og viser studentene at et «ferdig prosjekt» ikke handler om å bestemme absolutt alt – men om å identifisere hva som må avklares for at resten kan forbli fleksibelt og gi rom for mulige andre løsninger som ikke går på tvers av mål. Det handler om å holde muligheter åpne, og at design i stedsutvikling skal tillate åpenhet der det er mulig

Format (60 minutter per gruppe):

Fase 1: Oppstart (0–5 min)

Studentenes prosjektleder introduserer kort prosjektets hensikt, og forklarer hvordan de har skilt mellom elementer som er «låst» (nødvendige for at prosjektet skal fungere) og elementer som står åpne for medskaping. En enkel visuell kode brukes: x = låst, x = åpent.

Fase 2: Kjernepresentasjon (5–15 min)

Plandesigner og prosjektdesigner presenterer prosjektet kortfattet, med maks 8–10 slides og modell (fysisk eller digital). De viser tydelig hvilke deler av prosjektet som er definert og hvilke som fortsatt er fleksible. Eksempler på låste elementer kan være hovedstrukturer, nøkkelprosjekter og strategiske valg. Åpne elementer kan være funksjonsplassering, tetthet, arkitektonisk utforming.

Fase 3: Interaktiv sesjon – «flytt på det åpne» (15–40 min)

I denne fasen går vi bort fra den tradisjonelle kritikken. En fasilitator leder sesjonen, hvor kritikere og eventuelle lokale aktører får reagere på forslag og gå i dialog med studentene med fysisk flytte eller endre de åpne elementene i modellen og sammen vurdere muligheter og konsekvenser. Dette kan skje ved hjelp av løse brikker, digitale objekter i 3D, eller post-its og tegning. For hver endring forklarer kritikeren hvorfor – og studentene svarer med hvilke konsekvenser det vil få. Om

TIDSSkjema

- G1 9.00-10.20
- G2 10.30-11.50
- G3 13.00-14.20
- G4 14.30- 16.00

ROLLER

Andre roller som deltar i tverrfaglig prosjektutvikling

Lærerteam L

- Planlegging
- Prosjektering
- Arbeidsmetodikk

Fagekspertise

- Praksis
- Analyse
- Prosjektering
- Planlegging

Fagavdelinger kommune

- Plan
- Eiendom
- Landbruk og skog
- Økonomi
- VA
- Folkehelse

Interessenter

- Grunneiere
- Organisasjoner
- Næringsliv
- Brukere
- Politikere

Arkitektur GK5

- Studenter GK5 A
- Lærerteam GK5 A
- Eystein Talleraas
- Brukere
- Politikere

forslagene utfordrer de låste delene, må hele gruppa vurdere om noen av forutsetningene bør endres. Det er en pedagogisk øvelse i konsekvensanalyse og reell samskaping.

Fase 4: Felles refleksjon og prioritering (40–50 min)

Etter runden med innspill, går gruppa sammen gjennom forslagene. De diskuterer hvilke endringer som bør videreføres, hva som fortsatt er åpent, og hva som må låses før neste fase. Dette kan skje ved enkel prioritering, for eksempel dot-voting.

Fase 5: Beslutningslogg og oppsummering (50–60 min)

Fagpartneren i gruppa fører en beslutningslogg på storskjerm: «I dag låste vi...», «Dette står fortsatt åpent...», «Dette må undersøkes nærmere». Prosjektlederen avslutter med å takke og si noen ord om neste steg.

Praktisk tilrettelegging:

Fysisk modell: 1:1000 med løse og faste elementer.

La kritikere manipulere objekter direkte

Visuelt språk:

x = ufravikelig (lovkrav, blågrønne hovedgrep, høyder)

y= fleksibelt (bruk, materialer, sosial struktur)

z = foreløpig ubearbeidet

Pedagogisk mål:

Studentene lærer at å være designer handler om å skape rom for flere – ikke om å kontrollere alt. Dette formatet gjør prosjektet mer tilgjengelig og troverdig for de som skal videreføre det – og samtidig sterkere i sin identitet. Kritikere og lokale stemmer får en reell rolle som medskaper, og det bygges respekt og forståelse for hvordan prosjekter faktisk formes i møte mellom idé, forutsetning og samarbeid.

Eksempel: «Grønn korridor og tettstedsentrum»

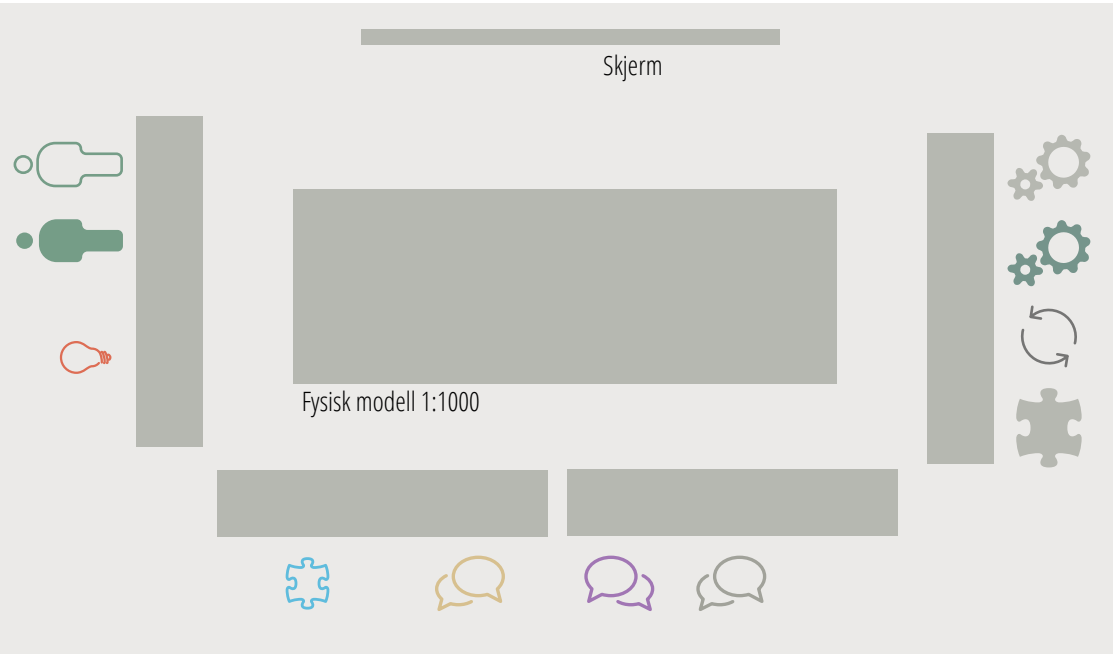
Låst: flomvei, bebyggelsesstruktur rundt fellesrom.

Åpent: plassering av funksjoner, valg av typologi, plasseing av bygg.

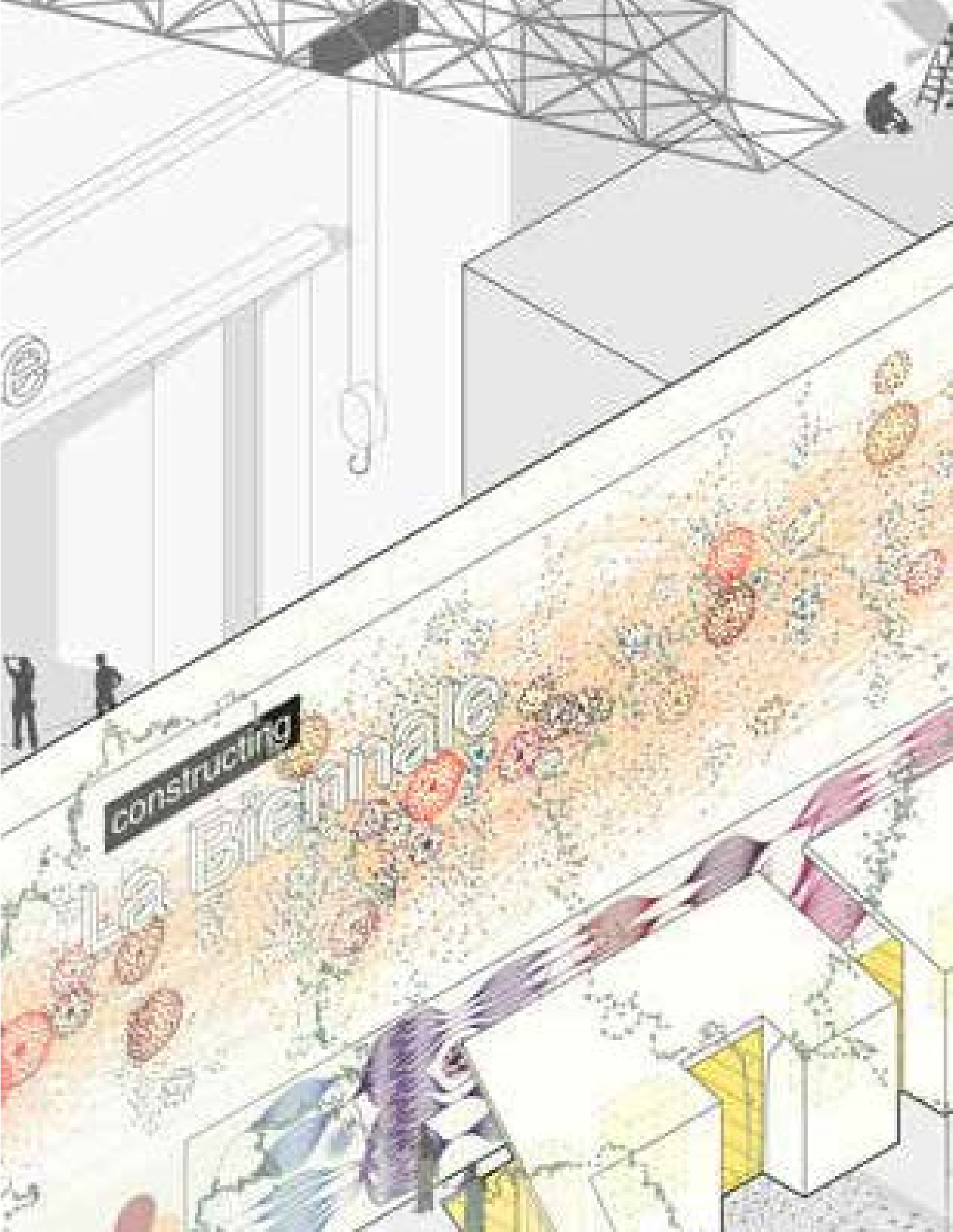
I sesjonen: En kritiker foreslår å endre typologi og tetthet. Og flytte bebyggelse nærmere elva Studenten forklarer flomrisiko og behov for kantsoner. Kompromiss: endre typologi som tillater mindre bebgget areal men samme tetthet. Begge parter lærer, og prosjektet blir bedre.

Dette er et levende format. Det inviterer både studentene og aktørene inn i en reell planleggingskultur – en som bygger tillit, tydelighet og nysgjerrighet. Et portrett av det vi står for

GRUPPEROM 1 + 2

Formatet kan gjennomføres med bare en faglærer (opplært i metoden, nødvendig tverrfaglig kompetanse, kjent med bakgrunnsmateriale og kurs). Prosjektsesjoner kortes ned til 1,5 h)

EKSAMENSUKER SEMESTERSLUTT

EVALUERING, REFLEKSJON OG FELLESSKAP

Dette er semesterets siste etappe. Denne modulen handler ikke primært om å vise resultatet, men om å forstå og bearbeide det – individuelt og sammen. Vi avslutter ved å evaluere prosjektet, egen innsats og læringsprosessen som helhet, for bare gjennom refleksjon blir erfaringene våre til varig kunnskap.

Ingen virkelig innsikt oppstår alene. Hver handling er vevd inn i andres innsats, og vår største styrke ligger ofte i evnen til å se – og synliggjøre – hva andre har gjort mulig

Kritisk selvrefleksjon – kjernen i profesjonell læring

- Dyp læring skjer når vi:
- Ser tilbake
- Navngir egne valg, feil og fremskritt
- Prøver på nytt og justerer handling bevisst

Semesterslutt er for å øve oss i evnen til å vurdere eget arbeid med samme skarpe blikk som vi vurderer andres. Gjennom eksamener, gjennomgang av semestret i samtaler, kommentarrunder og loggføring trener vi nettopp dette – ikke for karakterens skyld, men for å utvikle profesjonell dømmekraft.

Å lære med hverandre

Et studio er et sosialt læringsmiljø. Tilbakemeldinger fra

medstudenter, lærere, eksterne kritikere – og de menneskene prosjektet faktisk berører – er «andre stemmer» som hjelper oss å se svakheter, blindsoner og uutnyttet potensial. Å øve seg i å ta imot kritikk og gi konstruktiv respons er derfor en del av pensum, ikke et tillegg.

Medansvar på arbeidsplassen – å avslutte ordentlig

Arbeidet skjer aldri i et vakuum. Verkstedet har holdt maskinene i gang, driftspersonalet har åpnet dører før vi kom og stengt etter oss, kantina, biblioteket, administrasjonen. Godt arbeid er avhengig av mange fler enn den ene som leverer og er synlig. Å rydde studio, levere verktøy tilbake, merke filer og mapper ryddig – alt dette er små handlinger som viser respekt for arbeidsplassen vår og for dem som kommer etter oss.

Til slutt feirer vi ikke bare at vi er «ferdige», men at vi har tatt ansvar for kunnskapen vi selv var med på å skape, og ansvar for det større felleskapet som gjorde det mulig. Når vi forlater studio i orden – fysisk og mentalt – gir vi andre anerkjennelsen for sin egen betydning som del av dette og plass til å eie det med oss.

La oss avslutte med akkurat den holdningen: tydelig på hva som må ligge fast, og raus på det som kan få nye former – slik får semesterets arbeid et liv i alle som har gjort det mulig.